

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 marca 2023 r.

Pozycja 58

POSTANOWIENIE

z dnia 26 maja 2022 r.

Sygn. akt Ts 34/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Wojciech Sych,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej A.W. o zbadanie zgodności:

art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zm.) z art. 2, art. 32, art. 37 ust. 1 i art. 65 ust. 1 w związku z art. 67 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. We wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 11 września 2020 r. (data nadania) piśmie zatytułowanym „[S]karga konstytucyjna” A.W. (dalej: skarżąca) wystąpiła „o zbadanie czy ustawa emerytalno-rentowa jest zgodna z konstytucją”. Do pisma dołączyła wydane w jej sprawie decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej też: organ rentowy) oraz wyroki sądowe.

2. Pismem Wydziału do Spraw Wstępnej Weryfikacji Pism Inicjujących Postępowanie przed Trybunałem Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego z 29 stycznia 2021 r. (znak: Wer.450.2.2021) – na podstawie art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) – wezwano skarżącą do usunięcia braku formalnego pisma zatytułowanego „[S]karga konstytucyjna” przez sporządzenie i wniesienie skargi konstytucyjnej przez adwokata albo radcę prawnego. Pismo to zostało doręczone skarżącej 15 lutego 2021 r.

Wraz z wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 22 lutego 2021 r. (data nadania) pismem procesowym, sporządzonym przez adwokata ustanowionego pełnomocnikiem z wyboru, skarżąca przedłożyła skargę konstytucyjną podpisaną przez tego pełnomocnika o treści różniącej się od pisma złożonego osobiście przez skarżącą.

3. Skarga została sformułowana na tle następującego stanu faktycznego:

3.1. Skarżąca urodziła się w 1960 r. Z zawodu jest magistrem chemii i przez prawie całą swoją aktywność zawodową pracowała jako nauczyciel.

3.2. W dniu 30 stycznia 2019 r. skarżąca złożyła wniosek o rozpoznanie jej uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy z powodu ogólnego stanu zdrowia.

Orzeczeniem z 21 marca 2019 r. lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie badania przedmiotowego i analizy dokumentacji medycznej, uznał skarżącą za trwale i całkowicie niezdolną do pracy od 1 marca 2018 r.

3.3. Decyzjami z: 14 maja 2019 r. (znak: [...]), 24 maja 2019 r. (znak: [...]) oraz 25 czerwca 2019 r. (znak: [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił skarżącej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W uzasadnieniu pierwszego rozstrzygnięcia organ rentowy wskazał, że skarżąca nie wykazała wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego łącznie co najmniej pięć lat w ostatnim dziesięcioleciu. Uzasadniając drugie rozstrzygnięcie, Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że wprawdzie skarżąca została uznana przez lekarza orzecznika za całkowicie niezdolną do pracy od 1 marca 2018 r., jednak niezdolność ta nie powstała w ciągu 18 miesięcy od ustania zatrudnienia; nadto zarówno w dziesięcioleciu przed zgłoszeniem wniosku o rentę, jak i w dziesięcioleciu poprzedzającym powstanie tej niezdolności, skarżąca nie wykazała wymaganych pięciu lat okresów składkowych i nieskładkowych, gdyż wykazała – odpowiednio – siedem miesięcy i dwa dni oraz jeden rok takich okresów; dodatkowo organ rentowy wskazał, że uznał za udowodnione łącznie szesnaście lat, trzy miesiące i trzy dni okresów składkowych w przebiegu całego okresu zatrudnienia skarżącej, natomiast nie uznał zatrudnienia w okresie od 24 lipca do 31 sierpnia 1992 r. (z powodu braku w dokumentacji wykazu pobieranych w tym czasie zasiłków chorobowych) oraz okresu odbywania studiów wyższych (wobec braku zaświadczenia o programowym toku ich trwania). Z kolei w uzasadnieniu trzeciej decyzji organ rentowy uznał za udowodnione przez skarżącą dwadzieścia jeden lat, sześć miesięcy i trzy dni okresów składkowych i nieskładkowych, niemniej jednak odmówił uwzględnienia zatrudnienia w okresie od 24 lipca do 31 sierpnia 1992 r. wobec braku w dokumentacji wykazu pobieranych w tym czasie zasiłków chorobowych.

Wszystkie trzy decyzje skarżąca zaskarżyła odwołaniem do sądu ubezpieczeń społecznych, wnosząc o ich zmianę przez przyznanie prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Wskazała, że w jej ocenie Zakład Ubezpieczeń Społecznych nieprawidłowo ustalił jej łączny staż pracy, który powinien łącznie wynosić dwadzieścia trzy lata i dziesięć dni, co – w jej ocenie – nie powoduje konieczności wykazywania pięciu lat okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim dziesięcioleciu; nie zgodziła się też z niezaliczeniem jej do okresów składkowych okresu zarejestrowania jako bezrobotnej.

Wyrokiem z 20 sierpnia 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w G. oddalił odwołania, podzieliwszy ustalenia organu rentowego i uznawszy niespełnienie przez skarżącą – jako osobę całkowicie niezdolną do pracy – warunku określonego w art. 58 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zm.; dalej: ustawa emerytalno-rentowa).

Powyższe orzeczenie skarżąca zaskarżyła apelacją, która została oddalona przez Sąd Apelacyjny w K. w wyroku z 11 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]).

4. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2021 r. – na podstawie art. 57 ust. 1 u.o.t.p.TK – skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

1) wskazanie ostatecznego orzeczenia, w rozumieniu art. 79 Konstytucji, w związku z którym wniesiona została skarga konstytucyjna;

2) doręczenie pełnomocnictwa szczególnego do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej oraz reprezentowania skarżącej w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym w związku ze sprawą, w której została złożona skarga konstytucyjna (wraz z czterema kopiami);

3) podanie, czy od wskazanego – zgodnie z punktem 1 zarządzenia – ostatecznego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Odpis powyższego zarządzenia został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 22 kwietnia 2021 r.

W sporządzonym przez pełnomocnika i wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 22 kwietnia 2022 r. (data nadania), piśmie procesowym skarżąca wykonała powyższe zarządzenie, wskazując jako ostateczne orzeczenie wyrok Sądu Apelacyjnego w K. z 11 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]), przedkładając pełnomocnictwo szczególne oraz informując o niewniesieniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

5. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 5 października 2021 r. – na podstawie art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK – skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

1) wskazanie – stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK – praw lub wolności wywodzonych przez skarżącą z:

- a) art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) art. 37 ust. 1 Konstytucji,
- c) art. 2 Konstytucji,
- d) art. 65 ust. 1 w związku z art. 67 Konstytucji;

2) uzasadnienie – stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK – zarzutu niezgodności art. 58 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej z:

- a) art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji,
- b) art. 37 ust. 1 Konstytucji,
- c) art. 2 Konstytucji,
- d) art. 65 ust. 1 w związku z art. 67 Konstytucji.

Odpis powyższego zarządzenia został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 19 października 2021 r.

W sporządzonym przez pełnomocnika i wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 26 października 2022 r. (data nadania) piśmie procesowym skarżąca wykonała powyższe zarządzenie.

6. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej (s. 9) skarżąca doprecyzowała, że konstytucyjny punkt odniesienia dla zaskarżonej regulacji wywodzi z art. 32 w związku z art. 37 ust. 1 Konstytucji i art. 2 w związku z art. 65 ust. 1 w związku z art. 67 Konstytucji. Zdaniem skarżącej, art. 58 ust. 2 ustawy emerytalno-rentowej narusza wskazane regulacje konstytucyjne „z uwagi na fakt, [że] uzależnienie obliczania okresów składkowych i nie składkowych (przy rencie z tytułu niezdolności do pracy) od zgłoszenia wniosku o rentę lub przed powstaniem rażąco narusza prawo bezrobotnych (przez czas dłuższy niż 10 lat) do zaliczenia okresów składkowych i nie składkowych powstałych przed 10 laty od złożenia wniosku lub 10 lat przed dniem powstania. W rezultacie okresy składkowe i nie składkowe Ubezpieczonego występującego o rentę z tytułu niezdolności do pracy – powstałe przed okresem 10 lat przed złożeniem wniosku nie są brane pod uwagę przy wyliczeniu 5-letnich okresów składkowych i nieskładkowych. W[yżej] w[wymienione] ograniczenie obliczania okresów składkowych i nie składkowych do 10 lat przed złożeniem wniosku – stanowi rażącą dyskryminację osób,

których niezdolność do pracy powstawała po 30 roku życia w stosunku do osób do 30 roku życia”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

2. Stosownie do art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK Trybunał odmawia nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, jeżeli:

- skarga nie spełnia wymogów określonych w ustawie i usunięcie braków nie jest możliwe (pkt 1);
- braki formalne, o których mowa w art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK, nie zostały usunięte w terminie (pkt 2);
- skarga jest oczywiście bezzasadna (pkt 3).

3. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że analizowana skarga konstytucyjna została złożona z przekroczeniem terminu, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

3.1. W niniejszej sprawie skarżąca osobiście – po doręczeniu jej 15 czerwca 2020 r. odpisu wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z 11 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]) wraz z uzasadnieniem – w dniu 11 września 2020 r. (data nadania) wniosła do Trybunału Konstytucyjnego pismo zatytułowane „[S]karga konstytucyjna”. W związku z tym, że zgodnie z art. 44 ust. 1 *in principio* u.o.t.p.TK w postępowaniu przed Trybunałem zainicjowanym skargą konstytucyjną obowiązuje przymus adwokacko-radcowski, skarżąca została wezwana do usunięcia braku formalnego pisma przez złożenie skargi konstytucyjnej podpisanej przez adwokata albo radcę prawnego (pismo Wydziału do Spraw Wstępnej Weryfikacji Pism Inicjujących Postępowanie przed Trybunałem Biura Służby Prawnej Trybunału Konstytucyjnego z 29 stycznia 2021 r., znak: Wer.450.2.2021). 22 lutego 2021 r. (data nadania) adwokat, ustanowiony przez skarżącą pełnomocnikiem z wyboru, wniósł do Trybunału sporządzone i podpisane przez siebie pismo procesowe również zatytułowane „Skarga konstytucyjna”, jednakże różniące się merytorycznie od pisma złożonego osobiście przez skarżącą. A zatem nie może ono zostać uznane za sanujące (w rozumieniu art. 57 ust. 2 u.o.t.p.TK) braki formalne pisma skarżącej z 11 września 2020 r., lecz jest nowym pismem inicjującym postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym.

3.2. W niniejszej sprawie ostatecznym orzeczeniem o wolnościach i prawach skarżącej, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, jest wskazany wyżej wyrok Sądu Apelacyjnego w K. Przewidziany w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK trzymiesięczny termin wniesienia skargi konstytucyjnej, liczony od daty doręczenia tego orzeczenia, tj. od 15 czerwca 2020 r., upłynął zatem 15 września 2020 r. Skarżąca złożyła pismo zatytułowane „[S]karga konstytucyjna” 11 września 2020 r. Gdyby braki formalne tego pisma zostały skutecznie usunięte, wówczas skarga konstytucyjna zostałaby wniesiona z zachowaniem terminu. Jak ustalił Trybunał (zob. pkt. 3.1. tej części uzasadnienia), tak się jednak nie stało. W konsekwencji, skarga konstytucyjna sporządzona i wniesiona przez pełnomocnika skarżącej 22 lutego 2021 r., została wniesiona z przekroczeniem ustawowego terminu.

3.3. Trybunał przypomina, że określony w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK termin wniesienia skargi konstytucyjnej ma charakter terminu zawitego. Znaczy to, że jest zarazem nieprzekraczalnym terminem sformułowania tych istotnych elementów skargi konstytucyjnej, które w świetle art. 53 ust. 1 u.o.t.p.TK stanowią *essentialia negotii* tego środka prawnego. Tak sformułowana skarga konstytucyjna określa granice jej rozpoznania, które – stosownie do art. 67 ust. 1 u.o.t.p.TK – są wiążące dla Trybunału. Związany granicami kognicji Trybunał Konstytucyjny nie może merytorycznie rozpatrzyć zarzutów sformułowanych przez skarżącego już po upływie przepisanego prawem terminu (por. m.in.: zachowujące aktualność postanowienie TK z 14 grudnia 1999 r., sygn. SK 14/98, OTK ZU nr 7/1999, poz. 163 oraz postanowienia TK z 26 września 2019 r. i 9 marca 2021 r., sygn. Ts 181/18, OTK ZU B/2023, poz. 55 i 56).

W związku z powyższym – na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – należało postanowić jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie siedmiu dni od daty jego doręczenia.